

UZAKTAN EĞİTİM: NEREDEN NEREYE?

HAYATIMIZIN SON ALTI AYINI DÜŞÜNDÜĞÜMÜZDE DÜNYANIN BİLİM-KURGU FİMLERİNİ ARATMAYACAK BİR DÖNEMDEN GEÇTİĞİNİ SÖYLEYEBİLİRİZ. SALGIN HASTALIKLARINI KONU ALAN BİRÇOK FİLM, YAŞADIĞIMIZ BU SÜRECE BENZERLİKLER GÖSTERMEKTE.

Doç. Dr. Sevda KÜÇÜK

İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa
Hasan Ali Hasan Eğitim Fakültesi
Bilgisayar ve Öğretim Teknolojileri
Eğitimi ABD-Öğretim Üyesi

A nca Hong Kong'da bir yarasanın domuzu ısırmasının ardından domuzdan insana geçen bir virüs salgını konu alan 2011 yapımı "Contagion (Salgın)" filmi içinde bulunduğumuz Covid-19 pandemisiyle büyük benzerlikler taşıyor. Filmin senaristi Scott Burns, olay örgüsünü yazmadan önce

birçok bilim insanıyla görüştüğünü ve çoğunun yakın bir zamanda bu tarz bir salgın olacağını söylediğini ifade ediyor. Burns, şu anda yaşananlar için "Ben o kadar şaşkın değilim." diyor. Ancak bu tür olayları filmlerde görmeye alışkın olan bizler, benzer bir durumla karşı karşıya kaldığımızda haliyle oldukça tedirgin olduk.

Çin Halk Cumhuriyeti'nde başlayan ve kısa sürede tüm dünyada etkili olan Covid-19 pandemisi, dünya genelinde insanların yaşamlarında ani bir etki ve değişim yarattı. Bazı temel hizmetler dışında hayat durma noktasına geldi. Tüm insanlar evlerine kapandı. Aramıza mesafeler girdi. Çünkü **"Bilim Kurulları"** salgından korunmanın en temel yolu olarak insanlar arasında sosyal mesafenin oluşturulmasını gösteriyordu. Bu doğrultuda bütün dünyada bu salgını atlatabilmek için bir dizi önlemler alındı. Tüm dünyada farklı düzeylerde karantina uygulamalarının yanı sıra birçok ülkede sokağa çıkma yasakları yürürlüğe girdi. Neredeyse tüm ülkelerde okullar kapatılarak örgün eğitime ara verildi. UNESCO verilerine göre Nisan ayı itibarıyla dünya genelinde okul öncesinden yükseköğretime kadar yaklaşık 1,7 milyar öğrenci bu durumdan etkilenmiş durumda. Türkiye'de de Milli Eğitim Bakanlığına bağlı okulların ve Yükseköğretim Kurumuna bağlı üniversitelerin kapatılarak uzaktan eğitim uygulamalarının başlamasına karar verildi. Böylece bir anda tüm öğrencilerin, öğretmenlerin ve velilerin hayatına uzaktan eğitim kavramı hızla girmiş oldu. Haliyle ilk başlarda **"Uzaktan eğitim nedir? Uzaktan eğitim nasıl verilecek? Uzaktan eğitim için hangi kanallar, nasıl kullanılacak? Yüz yüze eğitimin yerini tutabilecek mi?"** gibi birçok soru öğrenciler, aileler, öğretmenler için merak konusu oldu. Tüm bu sorularla birlikte ülkeler hazırlıklarını yaparak hızlı bir şekilde uzaktan eğitim uygulamalarına geçti ve uzaktan eğitim yöntemleri uygulanarak eğitim-öğretim döneminin sonuna gelindi. Hala gelecekte öngöremediğimiz durumların oluşması muhtemel ve bu nedenle **"Önümüzdeki eği-**

TÜM DÜNYADA FARKLI DÜZEYLERDE KARANTİNA UYGULAMALARININ YANI SIRA BİRÇOK ÜLKEDE SOKAĞA ÇIKMA YASAKLARI YÜRÜRLÜĞE GİRDİ. NEREDEYSE TÜM ÜLKELERDE OKULLAR KAPATILARAK ÖRGÜN EĞİTİME ARA VERİLDİ.

tim-öğretim döneminde neler olacak, yüz yüze eğitime geçilebilecek mi? Öğretmenler ve öğrenciler uzaktan eğitim sü-

recine nasıl uyum sağlayacak? Okullar gelecekte nasıl dönüşecek?" gibi birçok soru zihinleri meşgul ediyor. Tüm bu sorular güncelliğini korurken ve uzaktan eğitimin etkililiğine yönelik tartışmalar devam ederken uzaktan eğitimin dünü, bugünü ve yarını üzerine tartışmakta fayda var.

UZAKTAN EĞİTİM NEDİR? DÜNYADA VE TÜRKİYE' DE NASIL BAŞLADI?

Uzaktan eğitim, en genel anlamda öğrenenler ve öğreticinin farklı mekânlarda olduğu, özel öğretim tasarımı ve teknolojilerini gerektiren planlanmış açık erişimli öğrenme olarak tanımlanabilir. Uzaktan eğitimle teknoloji arasında kuvvetli bir bağ bulunmaktadır. Tarihsel süreç boyunca eğitim teknolojilerinin

deki gelişmeler, uzaktan eğitimin sunuluş biçimini de doğrudan etkilemiştir. Uzaktan eğitimin gerçekleştirilmesinde kullanılan ilk teknoloji mektup olmuştur. Covid-19 pandemisiyle birlikte öğrenmenin sürekliliğinin sağlanmasına çözüm olarak hayatlarımıza girmiş olan uzaktan eğitimin tarihi, aslında 18. yüzyıla kadar dayanıyor. İlk uzaktan eğitim sayılabilecek uygulama 1728'de Boston gazetesinde Caleb Phillips'in mektupla steno dersleri vermesiyle başlamıştır. Bu tarihten itibaren mektupla öğretime dayalı birçok girişimde bulunulmuştur. 1873' te ABD' de **"Evde Çalışmayı Destekleme Derneği"** kurulmuştur. Aslında günümüzde tüm dünyada hızla geçilen acil durum, uzaktan eğitim modeline baktığımızda da öğrencilerin evde çalışmalarının desteklenmesinin öncelikli amaç olduğunu söyleyebiliriz. Teknolojiler ve öğrenme yaklaşımları değişse de etkili ve sürdürülebilir bir eğitim sistemi oluşturmak her dönemde önemini korumuştur. Tarihsel süreçte uzaktan eğitimde, mektupla öğretim yöntemini radyo ve televizyon yayını, açık üniversite, telekonferans ve internet uygulamaları takip etmiştir.

Türkiye'de uzaktan eğitim ilk kez 1927'de eğitim alanındaki sorunların görüşüldüğü bir toplantıda halkın okuryazar olmayan kesimine okuma yazma öğretilmesi konusuyla gündeme gelmiştir. Mektupla öğretim şeklinde uygulanması düşünülen bu sistem, toplumda okuryazar olmayan kesimin oranının çok yüksek olması ve öğretmensiz okuma yazmanın öğrenilemeyeceği düşüncesiyle uygulanmamıştır. 1950'li yıllarda Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi banka çalışanları için ilk defa mektupla hizmet içi eğitim

1981'de Anadolu Üniversitesi bünyesinde üniversite düzeyinde ilk Açık Öğretim Fakültesi kurulmuştur. 1990'dan sonra da diğer üniversiteler uzaktan eğitim uygulamalarına geçmeye başlamıştır. 1992'de ise Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açık öğretim lisesi ve 1998'de de 6,7 ve 8'inci sınıf eğitimi veren açık ilköğretim okulu açılmıştır. **Günümüzde Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi bünyelerinde açık öğretim fakülteleri bulunmakta olup bünyelerinde iki ve dört yıllık birçok lisans programı bulunmaktadır.**

yapmaya başlamıştır. 1960'da **"Mektupla Öğretim Merkezi"** adında bir kurul oluşturulmuştur. 1962'de ise eğitimlerine çeşitli sebeplerden dolayı devam edemeyen çocuklara, yetişkinlere, aynı zamanda mesleki bilgi ve becerisini arttırmak isteyenlere mektupla öğretim yoluyla eğitim verilmesi sağlanmıştır. Teknolojinin gelişmesiyle beraber 1968'de TRT tarafından eğitimsel programlar yayımlanmaya başlamıştır. 1981'de Anadolu Üniversitesi bünyesinde üniversite düzeyinde ilk Açık Öğretim Fakültesi kurulmuştur. 1990'dan sonra da diğer üniversiteler uzaktan eğitim uygulamalarına geçmeye başlamıştır. 1992'de ise Milli Eğitim Bakanlığı bünyesinde açık öğretim lisesi ve 1998'de de 6,7 ve 8'inci sınıf eğitimi veren açık ilköğretim okulu açılmıştır. Günümüzde Anadolu Üniversitesi, İstanbul Üniversitesi ve Atatürk Üniversitesi bünyelerinde açık öğretim fakülteleri bulunmakta olup bünyelerinde iki ve dört yıllık birçok lisans programı bulunmaktadır. Ayrıca yükseköğretim kurumlarının hemen hemen hepsinin bünyesinde açık ve uzaktan eğitim merkezleri yer almaktadır ve bu merkezlerde uzaktan lisans tamamlama, yüksek lisans ve çeşitli sertifika programları yürütülmektedir. Pandemi sürecinde üniversitelerdeki bu merkezler, uzaktan eğitim süreçlerinin yürütülmesinde aktif rol almışlardır. YÖK yükseköğretim kurumlarını önümüzdeki süreçlere hazırlayabilmek, dijital imkânlarla uzaktan öğretim yoluyla ders vermelerine ilişkin çalışmalarını ve hazırlıklarını desteklemek amacıyla yükseköğretim kurumlarında uzaktan öğretim yoluyla ders verilmesi konusunda önemli kararlar almıştır. YÖK'ün aldığı son kararlar ön lisans, lisans ve yüksek

lisans düzeydeki örgün programlarda uzaktan öğretim yoluyla verilebilecek ders oranı yüzde kırka yükseltilmiştir. Böylelikle dünyanın pek çok ülkesinde uygulanan karma öğretim modeline üniversitelerin diledikleri takdirde geçmeleri desteklenmiştir.

Pandemi sürecinde ilkokuldan liseye uzaktan eğitim süreçlerinin yürütülmesinde Milli Eğitim Bakanlığı bünyesindeki Eğitim Bilişim Ağı (EBA) temel sistem olarak kullanılmıştır. Ayrıca sınıf seviyelerine göre ayarlanan program doğrultusunda TV kanallarında video dersler yayımlanmıştır. Benzer şekilde birçok ülkede de ortaya çıkan bu acil uzaktan eğitim durumu için altyapılar oluşturulmuştur. Tabii bu noktada önemli olan uzaktan eğitim süreçlerinin kapsayıcı ve nitelikli olacak şekilde yürütülebilmesidir. Bunun için eğitim kurumlarına ve eğitimcilere önemli görevler düşmektedir.

UZAKTAN EĞİTİMDE ETKİLEŞİM

Uzaktan eğitimde, öğrenme ve öğretme sürecinin etkili olmasını sağlamada etkileşim en önemli unsurlardan biri olarak ön plana çıkmaktadır. Öğrenen-öğretici-içerik arasındaki etkileşimlerin iyi bir şekilde yapılan-

dırılması çok önemlidir. Uzaktan eğitimde öğrenenleri ve öğreticileri buluşturan çeşitli öğrenme yönetim sistemleri (**Moodle, Google Classroom vb.**) bulunmaktadır. Öğreticiler bu sistemler üzerinden öğrencilere içerik olarak metin, ses, video gibi çeşitli dijital öğrenme kaynakları hazırlayıp sunar. Öğrenenler, bu dijital öğrenme kaynaklarını sistem üzerinde ya da indirerek okur, dinler, izler, değerlendirir ve çalışır. Öğretmenler yine ÖYS üzerinden iş birlikli, oyun, tartışma türünde etkinlikler düzenleyerek öğrenenleri bu etkinliklere katılmaya teşvik eder ve öğrenme etkinliklerini değerlendirerek dönüt verir. Bu noktada eğitim kurumlarının öğrenenler ve öğreticilerin bu etkileşimleri gerçekleştirecekleri sistemlere sorunsuz şekilde erişimlerini destekleyebilecek dijital altyapılarını sağla-

ması çok önemlidir. Bunun için özellikle önümüzdeki dönem için ağ bant genişliğinin test edilerek gerekli durumlarda artırılması gereklidir. TV kanallarına ve internete erişimde yeterli altyapıya sahip olmayan bölgeler için telekomünikasyon hizmet seferberliği oluşturulmalıdır. Nitekim pandemi sürecinde köylerde ikamet eden öğrencilerle iletişim ve etkileşimin sağlanması noktasında sorunlar yaşandı. Günümüzde uzaktan eğitim etkinlikleri büyük ölçüde internet tabanlı uygulamalar üzerinden gerçekleştiriliyor. Ancak internet bağlantısına sahip olmayan öğrencilerin uzaktan eğitim süreçlerine aktif olarak katılmaması en büyük engel olarak karşımıza çıkıyor. Her ne kadar MEB fırsat eşitliği oluşturmak için TV kanalları aracılığıyla dersler sunsa da bu tek yönlü iletişim belli bir noktadan sonra yeterli gelmemektedir. Bu nedenle önümüzdeki dönem için teknik altyapı açısından yaşanan sorunlar göz önüne alınarak gerekli adımlar atılmalıdır.

SENKRON VE ASENKRON UZAKTAN EĞİTİM

Uzaktan eğitim, tasarım stratejileri ve eğitim gereksinimleri doğrultusunda senkron (**eş zamanlı**) ve asenkron (**eş zamanlı olmayan**) olarak gerçekleştirilir. Asenkron uzaktan eğitimde, öğrenenler zamandan ve mekân-

PANDEMİ SÜRECİNDE İLKOKULDAN LİSEYE UZAKTAN EĞİTİM SÜREÇLERİNİN YÜRÜTÜLMESİNDE MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI BÜNYESİNDEKİ EĞİTİM BİLİŞİM AĞI (EBA) TEMEL SİSTEM OLARAK KULLANILMIŞTIR.

dan bağımsız olarak öğreticilerin hazırlayarak ÖYS veya çeşitli platformlar üzerinde sundukları içeriklere erişirler, düzenlenen etkinliklere katılırlar. Asenkron eğitimde daha çok öğrenen-içerik etkileşimi ön plandadır.

Senkron uzaktan eğitimde, öğretici ve öğrenenler farklı mekânlarda olsalar da sanal ortamda aynı anda bir araya gelerek birbirleriyle sesli ve görüntülü etkileşime girebilirler. Pandemi sürecinde senkron uzaktan eğitim için Zoom, Google Meet, Microsoft Teams gibi çeşitli platformlar üzerinden öğreticiler canlı dersler gerçekleştirdiler. Ancak bu platformlarda bilgi ve veri güvenliğinin sağlanması hayati öneme sahiptir. Nitekim geçtiğimiz aylarda Zoom üzerinden bir eğitim programına katılan öğretmenlerin kişisel bilgilerinin çalınması siber saldırılara karşı gerekli önlemlerin alınmasının ne kadar önemli olduğunu bir kez daha ortaya koydu. Siber saldırılara karşı kurumlar, kullandıkları sistemlerin güvenliği için gerekli önlemleri almalıdır. **Kullanıcılar da bu tür siber saldırılara karşı bazı temel tedbirleri uygulamalıdır:**

● **Açık wi-fi bağlantılarına dikkat edin:** Pek çok akıllı telefon, otomatik olarak açık wi-fi noktalarına bağlanıyor ya da bluetooth erişimiyle bağlantı kuruyor. Olası bir saldırıyı engellemek için wi-fi ve bluetooth ayarlarının otomatik bağlantıya kapatın.

● **Daha güçlü şifreler kullanın:** Güçlü bir şifre oluşturmak için büyük-küçük harf, rakam ve özel karakterler kullanın. Tüm çevrim içi hesaplarınız için aynı şifreyi kullanmaktan kaçının.

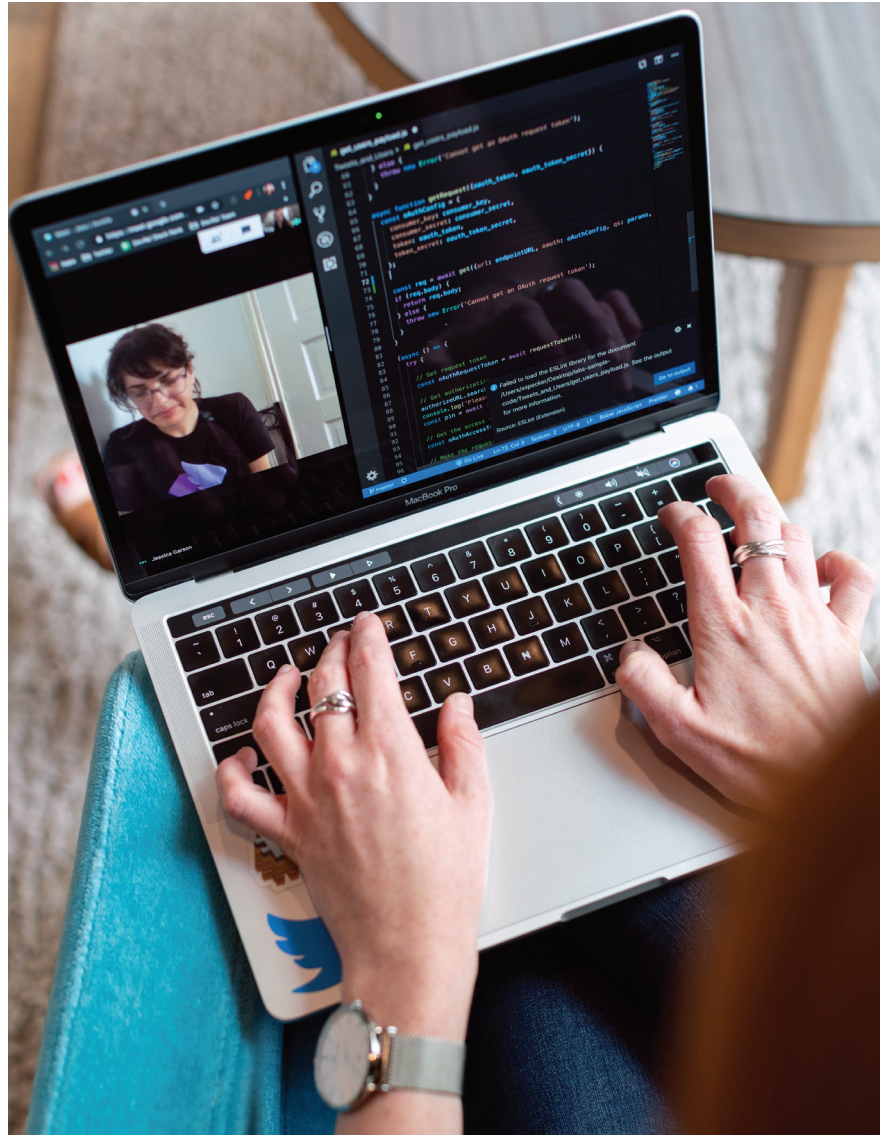
● **Kimlik hırsızlığı tuzaklarına karşı önlem alın:** Tanımadığınız kişilerden gelen maillerin

ekindeki dosyaları indirmeyin, e-postanıza gönderilen veya bazı güvenilir olmayan web sitelerinde karşınıza çıkan reklam bağlantılarına tıklamamaya özen gösterin. Cihazlarınıza spam ve kimlik avını tespit edebilen, bağlantıları doğrulayabilen etkin bir e-posta ve web uygulaması güvenlik duvarı çözümünü yükleyin.

● **Cihazlarınızı güncelleyin:** Cihazların yazılımlarının güncel tutulması ve cihaz taramalarının düzenli olarak çalıştırılması oldukça önemli. Cihazlarınıza gelen güncelleştirmeleri uygulamaya özen gösterin.

● **Sosyal medya hesaplarınıza dikkat edin:** Kişisel bilgileri ele geçirmenin en kolay yolu sosyal medya hesaplarıdır. Tanımadığınız biri sizi ekliyorsa ya kabul etmeyin ya da hesap bilgilerinden arkadaşları olup olmadığını kontrol edin.

Senkron uzaktan eğitimde öğrenen-öğretici, öğrenen-öğrenen etkileşimleri ön plana çıkmaktadır. Konu hedeflerine öğrenenlerin ilgisini çekerek motivasyonlarını sağlamada, öğrenme sürecinin kolaylaştırılmasında bu etkileşim türü oldukça önemlidir. Uzaktan eğitim sürecinde

Gerek senkron gerekse asenkron uzaktan eğitimde etkileşimin sağlanması, çok önemli olup bu süreçte öğretimsel, sosyal ve bilişsel buradalık etkili öğrenmenin gerçekleşmesinin temel bileşenleridir. Anlamli ve verimli bir eğitsel deneyim bu üç buradalığın birbirleriyle etkileşimi ile gerçekleşen üç alt boyut (ortamın düzenlenmesi, sözlü iletişimin gerçekleşmesi, içeriğin seçilmesi) sağlandığında gerçekleşebilir. **Çevrim içi öğrenme ortamlarının tasarımında bu bileşenlerin eğitimciler tarafından bilinmesi gerekir. Uzaktan eğitimde öğretimi tasarlamak ve planlamak genellikle yüz yüze eğitimden daha yoğun emek ve zaman gerektirir.** Ders sürecini, yapısını, etkileşim ve değerlendirmeyi ayrıntılı bir şekilde tasarlamak gerekir.

yüksek etkileşime izin veren öğrenme etkinlikleri öğrencilerin memnuniyetini de artırmaktadır.

Öğrenenlerin iletişim ve etkileşim için yalnızca internet teknolojilerini kullanması sonucu, bireylerde yalıtılmışlık hissi, kopukluk ve ortamdan soyutlanma gibi duygu durumları ortaya çıkabilmektedir. Bu tür duygu durumları, öğrenme sürecini doğrudan etkilemektedir ve öğrenenlerde motivasyon kaybına neden olmaktadır.

Öğrenme ortamlarına öğrenenlerin aktif katılımın artırılabilmesi için öğretici yönlendirmesi ve rehberliği gereklidir. Bu durum çevrim içi öğrenme ortamlarında öğretimsel buradalık bileşenin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Öğretimsel buradalık; tasarım, kolaylaştırma ve öğretimi yönlendirme bileşenlerini içerir. Sosyal buradalık, öğrenenlerin çevrim içi topluluğa kişisel karakteristiklerini yansıtarak kendilerini gerçek birey olarak sunmalarını ifade etmekte ve duygusal ifade etme, iletişimi başlatma ve grup seçimi bileşenlerini içermektedir. Sosyal buradalık, öğrenci toplulukları arasında gerçekleşen eleştirel düşünmeyi kolaylaştırarak bilişsel buradalığı destekler. Bilişsel buradalık, anlamlı öğrenme ürünlerinin oluşturulmasında etkili rol oynayan derinlemesine düşünme, tartışma ve zihinsel

etkinlikleri yansıtır. Her bir bileşen için detaylı stratejiler bulunmaktadır. **Bu yazımızda bu bileşenler doğrultusunda uzaktan eğitim öğrenme süreçlerinin tasarımına yönelik bazı pratik önerilerde bulunulacaktır:**

● **Öğrenci profilini tanıyın:**

Öğrenme etkinliklerini hazırlarken öğrencilerin bilişsel ve sosyal özelliklerini göz önünde bulundurun.

● **Donanımsal gereksinimleri belirleyin:**

Farklı alanlara özgü olarak ek donanımlara ihtiyaç duyulması söz konusu olabilir. Örneğin; matematik dersinde soru çözümünü eliyle yazarak göstermek isteyen bir öğretmen buna imkân verecek bir web cam ya da ek bir tablet bilgisayara ihtiyaç duyabilir.

● **Çevrim içi öğrenme ortamını ve araçlarını belirleyerek içeriği geliştirin:**

Öğrenme sürecini zenginleştirecek içerikler ve iş birlikli öğrenme etkinlikleri geliştirmeyi sağlayacak birçok eğitsel web 2.0 aracı bulunmaktadır. Öğrencilerin birçoğu etkinliklere mobil cihazları aracılığıyla katıldığından bu araçlarla geliştirilen içeriklerin mobile uyumlu olmasına özen gösterin. Dijital öğrenme içerikleri ve etkinlikler geliştirmek için uzman olmaya gerek yok. Öğreticiler olarak keşfetmeye ve yeni şeyler öğrenmeye açık olmak oldukça önemli. Unutmayalım ki öğ-

retmenler öğrenmeyi bıraktığında öğrenciler de bırakır.

● **Olası risklerin farkında olun ve zamanı etkili bir şekilde yönetin:**

Ders planını hazırlarken öğrenenlerin ortamı, uyumu ve etkinlikler için ihtiyaç duyacakları zaman, ortaya çıkabilecek teknik sorunları göz önünde bulundurun. Etkinlikler için zaman çizelgesi oluşturun. Öğretim sürecini yalnızca eş zamanlı etkinliklere dayalı olarak planlamayın. Bu süreçte en fazla gözlemlenen yanlışlardan biri de uzaktan eğitimin eş zamanlı olarak gerçekleştirilmesinin daha etkili olacağı düşüncesi. Ancak unutulmamalıdır ki iyi tasarlanmış eş zamansız etkinlikler çok daha etkili olabilir. Eş zamanlı etkinliklerde konu aktarımından ziyade öğrencilere geri bildirim verme, soru-cevap, anket gibi daha etkileşimli etkinliklere odaklanılmalı. Öğrenen-öğrenen etkileşimlerine izin verilmeli. Canlı dersler çok uzun tutulmamalı. Oturumlar kaydedilerek ÖYS üzerinden öğrencilerin daha sonra izleyebilmeleri için paylaşılmalı.

● **Ders izlencesi oluşturun:**

Dönemin başında öğrencilerin dersin işleyişi, hedef ve konu içeriği, değerlendirme ve ders kurallarını net bir şekilde içeren ayrıntılı izlençe oluşturulmalı. Ayrıca ders izlencesinde öğrencilerin öğrenme sürecinde nasıl davranmaları gerektiği belirtilmeli, ödevler ve görevler yerine getirilirken uyulması gereken etik kurallara yer verilmeli.

● **Öğrencilerin öğrenme ortamına uyumlarını sağlayın:**

Öğrencilere öğrenme ortamının kullanımına yönelik kılavuzlar hazırlanmalı.

● **Kaynak çeşitliliği sağlayın:**

Öğrencilerle haftalık olarak öğrenme etkinliklerinde kullanacakları, öğrenme hedeflerine

uygun etkileşimli kitaplar, sunumlar, videolar, animasyonlar, simülasyonlar gibi içerikler sunulmalı.

● **Derse sohbet ile başlayın ve tartışma etkinlikleri düzenleyin:** Özellikle sosyal buradlığın sağlanması öğrencile-

rin öğrenme ortamlarında rahat olmalarına ve güvende hissetmelerine bağlıdır. Dersin başında öğrencileri ortama ısındırmak için günlük konulardan sohbet ederek başlamak, canlı ders sürecinde tartışma ortamı oluşturmak bu noktada önemli.

● **Araştırmaya olanak tanıyın:** Öğrencileri aktifleştirecek, sorgulama becerilerini geliştirecek araştırma ve tartışma etkinlikleri düzenleyin. Öğretici olarak tartışmayı anlamlandırıp özetleyerek sonuca bağlayın.

● **Öğrenmeyi uygun yöntemlerle değerlendirin:** Uzaktan eğitimde öğrenciye etkili bir şekilde dönüt verme ve öğrenciden dönüt istemek, anlamlı bir öğrenme deneyimi sağlamada önemlidir. Öğrenme sürecinde öğrencilere verilecek ödevlerle, iş birlikli öğrenme etkinlikleriyle, tartışma etkinlikleriyle sürekli bir değerlendirme yapın. Değerlendirmeyi sadece dönem arası ve dönem sonunda gerçekleştirilen sınavlara dayalı olarak yapılandırmak öğrenenlerin öğrenme sürecinden kopmasına neden olabilir.

Uzaktan Eğitimin Geleceği

■ Pandemi sürecinde yaşananlar da gösterdi ki dünya koşulları ve küreselleşme dinamiklerinde meydana gelen değişimler teknolojik çözümleri ön plana çıkarmaktadır. Beklenmeyen ve geleceği öngörülemeyen bu kriz döneminde tüm dünyada acil durum uzaktan eğitim modeli benimsendi. Ancak ilerleyen dönemlerde de neler olacağını henüz bilmiyoruz. Güz döneminde yüz yüze eğitime geçilip geçilemeyeceğine yönelik kesin bir şey söylemek mümkün değil. Uzaktan eğitim uygulamalarının devam etmesi söz konusu olabilir. Yüz yüze eğitim devam etse de dijital teknolojilerle desteklenen karma öğrenme yaklaşımının benimsenmesi yoluna gidilmesi gündeme gelecektir. Bu nedenle artık eğitim kurumları dijitalleşen dünyada uzaktan

eğitime hızla uyum sağlamalı, altyapı yatırımı yapmalıdır. Dijital teknolojilerdeki güncel gelişmelerin uzaktan eğitim süreçlerinde etkili bir şekilde kullanılmasına odaklanılmalıdır. **Yapay zekâ teknolojileriyle öğrencilerin ihtiyaçlarına uygun uyarlanabilir uzaktan öğrenme sistemleri tasarlanabilir.** Özellikle uygulamalı alanlara yönelik üç boyutlu sanal ve uzaktan laboratuvarların kurulmasıyla beceri öğretimlerinin de uzaktan eğitim yoluyla etkili bir şekilde gerçekleştirilmesi mümkün hale gelebilir. Diğer yandan son yıllarda kitlesel açık çevrim içi dersler denilen MOOC'lar dünya genelinde önem kazanmıştır. Birçok ulusal ve uluslararası MOOC platformu (Udemy, Coursera, EdX, Akadema vb.) bulunmaktadır ve bu platformlar üzerinden

özellikle yükseköğretim düzeyinde kullanıcılara ücretsiz nitelikli çevrim içi dersler sunulmaktadır. Öğretmenler, bu platformlar üzerinden çevrim içi derslere katılarak hem kişisel ve mesleki gelişimlerini sağlayabilir hem de çevrim içi öğrenen olma deneyimi yaşayarak uzaktan öğrenme sürecini öğrenen gözünden değerlendirebilirler. Uzaktan eğitim süreçlerinin etkili bir şekilde yürütülmesinde öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenlerimiz her koşulda kendilerini geliştirmeye, öğrenmeye, üretmeye açık olmalıdır. Yazımı M. Kemal Atatürk'ün sözleriyle tamamlamak istiyorum: **"Öğretmenler; yeni nesli, Türkiye Cumhuriyeti'nin fedakâr öğretmen ve eğitimcilerini, sizler yetiştireceksiniz ve yeni nesil, sizin eseriniz olacaktır."**